

Potok je na lepem izginil v zemljo

Potok Cerknica je nad Dolenjo vasjo usahnil v strugi

Naše kraško ozemlje še najbolj označujejo ponikovalnice. Te reke na lepem izginejo v zemljo in zopet, včasih po dolgem podzemskem toku, privrejo pod drugim imenom na dan. Posebna značilnost našega kraškega sveta je prebijačo Cerkniško jezero, ki je od nekdanjih časov zanimanje ne samo strokovnjakov in znanstvenikov, ampak tudi izletnikov in ljubiteljev narave. Veliko je število pritokov, ki ob času deževja polnijo veliko kotlino Cerkniškega jezera. Zanimivo pa je, da je med vsemi temi pritoki en sam, ki ves čas teče nad zemljo. Je to namreč potok Cerknica, ki izvira v hribovih okrog Sv. Vida in nato ob vzhodni Slivnici priteka pri Cerknici na ravan Cerkniškega polja. Tu teče še nekaj kilometrov, nakar se izvija v Cerkniško jezero, odnosno usahne v raznih požiralnikih ob jezeru.

Cerknica je ohranila neprekinjen nadzemni tok zato, ker izvira in teče po peščenem dolomitnem svetu, ki je sicer soroden apnencu, vendar značilen po tem, da voda skozi dolomitne sklade ne uhaja tako hitro v globino. To največ zaradi tega, ker se dolomit zelo rad drobi in spreminja v pesek. Zato drobni pesek sam kaj rad zadela špranje, ki jih je voda izlila v dolomit. Ob izlivu na Cerkniško ravnino je Cerknica že od nekdanjih časov gramoz in pesek, ki ga je prinašala z višjih leg. Zato je velika ploskev daleč v jezersko ravan prekrita z njenimi naplavinami. Naplavljeni svet se tudi še sedaj dobro loči od ostale jezerske ravnine, saj je nekoliko višji. Po naplavljenem svetu teče torej Cerknica skozi Cerknico samo in naprej proti Dolenji vasi. Kmalu zatem je njenelega tok konec. Pri nizki vodi usahne že ob tako imenovanem Rakovskem mostu. Če je zaradi deževja ali povodnji narasla, pa teče po vijugasti strugi še naprej do naslednjih požiralnikov, kjer postopoma popolnoma izgine. Od Cerknice do Rakovskega mosta je njen tok dolg okrog 4 km. Na vsej tej poti se vije v hudih vijugah po svetu, ki ga je sama v teku dolgh dob naplavila. Prav zato tudi zamaka okolico in je večina travnikov ali pašnikov v neposredni bližini vijugaste struge zamočvirjena. Že pred leti so začeli z regulacijo Cerknice z namenom, da bi preprečili njene vijuge in ekrajšali njen tok. Lanj so se lotili regulacije 600 m dolgega odseka pod Dolenjo vasjo proti Rakovskemu mostu. Del te regulacije je bil lani že opravljen, letos pa se bo nadaljevala. Prav tako je vijugač tok potoka med Dolenjo vasjo in Cerknico. Na nekaterih mestih ima potok tudi nekaj padca in je ta padec izkoriščen za pogon žag in mlinov. Ker teče, kakor smo že omenili, Cerknica tu po svetu, ki ga je sama naplavila, je razumljivo, da prav ob jezeru voda rada uhaja v peščeno dno. To slabo lastnost poznajo vsi tamkajšnji žagarji, ki se ne ustrašijo niti velikih stroškov samo zato, da vodo prisilijo, da ostane v pravi strugi. Seveda voda ne uhaja le v peščena in gramozna tla in se ne razliva samo kot nekakšna talna voda na vse strani. Tu nagaja še posebej Kras s svojimi pojavi.

Pod naplavljenim svetom leži namreč pravo kraško polje, nekdanja ravan Cerkniškega jezera. Jezero je pod svojim dnom prepleteno s pravim omrežjem podzemskih vodnih rogov, po katerih voda priteka in odteka. Ti rovi imajo zvezo z jezerom po tako imenovanih požiralnikih, med katerimi so tudi nekateri bruhalniki. Iz teh ob povodnjih bruha voda v jezero. Nekaj podzemskih vodnih rogov vodi tudi pod naplavljenim svetom Cerknice v smeri proti severu, v glavni proti Planinskemu polju. Kje točno gredo ti podzemski vodni rovi, ni znano. Izdajajo pa jih nenadni usadi in včasih nenadno nastopajoče usihanje Cerknice. Pred nekaj leti se je tik ob hišah nad Dolenjo vasjo začela usadati cesta v precejšnjo dolžino in tudi svet okrog nje. Vse kaže, da se je tedaj začel sesedati podzemski odtočni rov Cerkniškega jezera in cesta nad njim se je posedla.

V začetku februarja letos pa se je zgodila še bolj sivojzerna, Cerkničanom sicer ne znana neznana neizgovoda. Nad Dolenjo vasjo ima posestnik Svet žago, ki ji pravijo po domače Gornikova žaga. Od jezera na Cerknici je voda naplavana po posebnem kanalu do žage in nato nazaj v pravo strugo. Kanal se združi s pravo

strugo tik pred vasjo. Malo naprej ima nato v vasi posestnik Milavec žago ob potoku. V začetku februarja pa je nenadoma pod Gornikovo žago nastala sredi odtočnega kanala 12 m dolga in 1 m široka luknja. V treh dneh je zajel do 5 m globok prepad v dnu struge. Prepade je dobil na koncu še koleno, obrnjeno proti severu. Kolikor je mogoče pregledati prepade, je videti, da so plasti, ki so se odtrgale, iz samega gramozja in peska. Voda je iz struge vsa začela teči v ta prepad in izginila pod zemljo. Ostala struga skozi Dolenjo vas in naprej je sedaj seveda suha in Milavčeva žaga brez vode. Ko je nastopilo deževje, je Cerknica nekoliko narasla in tedaj je tudi nekaj vode teko čez jez Gornikove žage naprej po glavni strugi. Toda glej ga zlomka! Ko je pritekla voda do odtočnega kanala, ki naj bi dovajal vodo iz Gornikove žage nazaj v glavno strugo, jo je voda na lepem — namesto da bi tekla naprej po glavni strugi — zavila v odtočni kanal in ravno tako skozi prepad izginila v zemljo.

Tako je Cerknica sama od sebe našla nov požiralnik, ki je kraljial njeno nadzemsko pot. Domačini v takih primerih navadno nastali požiralnik zadelaajo s hlodi in smrekami ter ga tako neprodušno zaprejo, da mora voda zopet teči po stari strugi. Pravilno bi seveda bilo, da bi se tak novonastali požiralnik najprej temeljito pregledal, nato pa pravilno zabetoniral, saj bi ob povodnji lahko služil kot koristen požiralnik, ki bi bližnjo okolico varoval prevelike vode.

Navijalci obsojeni na 77 dni zopora

Ob ponedeljkih so določene na okrogšem sodišču v dvorani št. 79 kazenske razprave proti navijalcem cen in raznim prekupčevalcem, ki skušajo izkoristiti sedanje gospodarske in življenjske prilike v svoje sebične namene. Mnoge razprave podajajo prav pestro sliko o nehanju in delovanju navijalcev. Pretekli ponedeljek, 23. t. m. je bilo več razprav, ki so trajale od 9 do 12. Sodil je sodnik-pododinec g. Sporn, javno obtožbo je zastopal drž. tožilec g. Branko Goslar.

Prodajati najslabše milo po visokih, pretiranih cenah je pač velika brezvestnost in brezsrčnost. S prodajo mila so se začeli baviti tudi elementi, ki nočejo opravljati svojega pravega poklica, marveč se rajši ukvarjajo z nelegalno trgovino. Neki Polde, ki je drugače umetnik v krojaštvu, je lani poleti kupil 120 kg mila, ki ga je potem prodal naprej. Milo je plačal po 8 lir, prodal ga je po 8.50 lire kg nekemu verižniku Jožetu, ki ga je nato prodal še tretjim ljudem — interesentom po 13 do 13.50 lire kg. Nekaj mila pa so pozneje kontrolni organi verižnikom zaplenili. Kemična analiza je dognala presenetljivo dejstvo, da je to milo vsebovalo le 17.5 % mastne kisline, ko je bila drugače določena najvišja cena dobremu, 40 % mastne kisline vsebujočemu milu na 8.45 lire kg. Oba, Polde in Jože, sta bila obtožena zaradi navijanja cen. Priznala sta. Polde je omenil, da je prodal več kg mila raznim strankam po 8.50 lire kilogram, ostanek pa mu je bil zaplenjen. Jože je priznal, da je od prvega kupil 4.50 kg mila po 8.50 lire in nato prodal raznim ljudem 3 kg mila po 13 do 13.50 lire kg. Bila sta obsojena, vsak na 7 dni zopora in 150 lir denarne kazni.

Zaradi jabolk je imela sitnosti branjevka Micka. V svojem lokalu nekeje v središču mesta je lani decembra prodajala domača jabotka 1. po 5.45 lire kg, ko je bila cena določena na 5 lir. Skušala se je izgovarjati, da je bila neljuba pomota. Napisa je pomotoma na ta »domača, prvovrstna jabotka« cenio iz cenika za uvožena, mesto iz cenika za domača jabotka. Bila je kaznovana zaradi navijanja cen. Takrat pogojno, to pot nepogojno na 7 dni zopora in 150 lir denarne kazni.

Sitnosti je imela tudi branjevka Ivanka, ki je v svoji trgovini nekeje v severnem delu mesta prodajala endivijo, za katero je bilo letos januarja veliko povpraševanje, po 6 lir kg, ko je bila takrat najvišja cena za njo le 3.80 lire kg. Priznala je. Opravičevala pa se je, da je sama endivijo kupila po višji ceni in jo je nabavila, da bi svojim stalnim odjemalkam ustregla in jih zadovoljila. Kazen: 7 dni zopora in 100 lir denarne kazni.

V ponedeljek je bilo drugače 15 razprav, pri katerih sta tuintam nastopala tudi po 2 obtožena. Zaradi navijanja cen je bilo obsojenih 12 obtožencev na skupno 77 dni zopora in na 1850 lir denarne kazni. Oproščeni so bili 3 obtoženci, 2 razprave pa preloženi.

Iz Srbije

Priznanje dr. Seppu Janku. Državni vodja nemške mladine, Axmann, je poslal voditelju nemške narodnostne skupine v Srbiji toplo priznanje za njegovo naklonjenost in podporo, ki jo je izkazoval tamošnji nemški mladini, ki je danes vsa organizirana in zbrana v svojih organizacijah. Kot viden znak priznanja mu je poslal tudi zbirko sliko o delovanju nemške mladine v Reichu.

Gostovanje nemške igralske družine v Beogradu. V Beogradu je v zadnjem času dalj časa gostovala igralska družina nemške narodnostne skupine v Romuniji. Po končanem gostovanju v Beogradu so nemški igralci odpotovali na Hrvatško, odkoder se bodo po zopet vrnili v Banat ter bodo tudi tam nastopali v posameznih krajih.

Slave naj bodo skromnejše. Srbski kmečki list »Srbsko selo« se v eni zadnjih številki bavi z vprašanjem praznovanja slav po srbskih domovih ter poudarja, da kmetje še vedno slave svoje slave po stari navadi. Miza mora biti polna jedi in pijače. Omenjeni tekni se zavzema za to, da mora tudi kmečko ljudstvo postati zmernejše, i praznovanju svojih slav ter se mora ostreji predvsem pijačenjanja. Slave naj praznuje skromnejše, predvsem pa v treznosti in resnejšem razpoloženju.

Zadruginištvo v Srbiji. Po poročilih srbskega časopisa se je v zadnjem času pričelo v Srbiji zopet zelo širiti zadruginištvo. Skoraj po vseh občinah ustanavljajo nove zadrugi organizacije, ki z združenimi močmi in sredstvi lažje izvršujejo vse naloge sedanjega časa, kakor pa posamezniki.

Glavni oskrbnik za likvidacijo judovskih odvetniških pisarn. Srbski pravosodni minister je v sporazumu z ministrom za socialno politiko in ljudsko zdravje postavil bivšega podpredsednika senata dr. Djuro Koturja, sedanjega pomočnika ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje,

Ob škofovih besedah

Kot službeni čuvar verske resnice in krščanske morale je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman v nedeljo, dne 22. marca, dal prebrati po vseh ljubljanskih cerkvah poslanico, ki se nanaša na nedavne zločinske umore v Ljubljani, ter s tem določeno zavzel stališče do takovane osvobodilne fronte. Istotako je govoril o tem ob priliki pogreba Jaroslava Kiklja dne 22. marca. V svojstvu škofa in pastirja svojih vernikov je spregovoril o organizaciji, ki je s svojim delovanjem in s svojo propagando posegla izrazito v področje, kjer je on kot službeni funkcionar dolžan čuvati neoporečnost nauka in čistost krščanske morale.

Kaj je obsodil škof? Obsodil je najprej zločin bratomorstva, ki spada po svojem znatjaju med vnebovijajoče grehe, to je grehe, ki kličejo po božjem maščevanju. Nobeni izgovori ne bodo mogli opravičiti teh umorov. Sodniki, ki o teh umorih sklepajo, so samozvani, krivični, zato so njihovi sklepi zločinski.

Obsodil je dalje še drugi greh, ki se je pridružil prvemu: da se z zavestnim razširjanjem lažnih vesti jemlje dobro ime nedolžnih. Tudi to je zločin, ki kliče nase jezo božjo. Koliko to je zločinov se dan na dan ponavlja in kakšno odgovornost jemljejo nase krivci!

Obsodil je končno tajno družbo, ki se zakriva pod varljivo ime »osvobodilne fronte« in ki je povzročiteljica teh zločinov. Določno je povedal, da se za njenim delovanjem skrivajo brezbožni cilji, ki so narodu v častni in večni pogin. Njeno ime je torej samo spretna krinka za delovanje komunistične stranke, ki ima še vedno v svojem programu brezboštvo in krvavo revolucijo. Ko je torej škof obsodil to tajno družbo, je to storil zato, ker je s svojimi komunističnimi cilji segla v področje verskih resnic, s svojim delovanjem pa pogazila peto božjo zapoved.

Iz te obsodbe pa logično izhajajo še nadaljnje posledice. Če je obsojena »osvobodilna fronta«, njena ideologija in njeno delovanje, je obsojeno tudi kakršno koli sodelovanje z njo. Zato je soudeležen pri zločinih »osvobodilne fronte« in je kriv tujega greha vsak, kdor zanjo agitiira, kdor jo podpira z denarjem, kdor jo zagovarja ali ji drugače pomaga in z njo simpatizira.

Ze iz teh razlogov samih je razvidno, da je predstavnika cerkvene oblasti vodila pri izreku te obsodbe edino skrb za čistost nauka in morale. S polno upravičenostjo je kot katoliški škof posegel med dogodke in določno izrazil cerkveno stališče. Slovenska javnost zdaj ve, da je takozvana »osvobodilna fronta« tajna komunistična organizacija in da se je predstavnik cerkvene oblasti solidarno z vsu duhovščino izrekel zoper njo in jo obsodil.

za glavnega oskrbnika vseh judovskih odvetniških pisarn v Beogradu. Dr. Kotur ima nalogo vse te pisarne čimprej likvidirati.

Clani sanitetskega sveta. Srbski minister za socialno politiko in ljudsko zdravje je imenoval člane sanitetskega sveta. Za člane so imenovani v glavnem profesorji medicinske fakultete.

Velika izsuševalna dela v Mačvi. Srbska vlada je izdelala načrte za velika izsuševalna dela v Mačvi, ki kakor znano spada med najbolj rodovitne srbske pokrajine, ki jih je pa zaradi nižinske lege stalno poplavljalava Sava. Z novimi napravami in nasipi, ki jih bodo postavili ob Savi, bodo pridobili 36.000 hektarjev nove rodovitne zemlje.

Bolgarija je preskrbljena s hrano do nove žetve

Ravnatelj bolgarskega ravnateljstva za nakup in izvoz žita, Dolčev, je pred kratkim pregledal vse zaloge žita, s katerimi trenutno razpolaga Bolgarija. Po svoji vrnitvi v Sofijo je sprejel častnikarje ter jim dal izjavo, v kateri je poudarjal, da ima Bolgarija do nove žetve zadostne količine žita na razpolago. Zadnji ukrepi, ki jih je izdala bolgarska vlada in s katerimi je tudi zmanjšala obroke kruha, eo bili uvedeni samo zato, da se zagotovi prehrana ljudstva do nove žetve, kar je bilo važno, ker zadnji dve žetvi v Bolgariji nista bili najboljši.

Nov glavni tajnik Hlinkove stranke

Dosedanji glavni tajnik Hlinkove stranke, gospodarski minister dr. Medricki, je zaradi prezapolenosti v zaupanem mu resoru podal ostavko na položaj glavnega tajnika stranke. Z njegovo ostavko se je bavilo tudi vodstvo stranke na seji, ki jo je vodil državni predsednik dr. Tiso ter jo je sprejelo. Za novega glavnega tajnika je pa imenovalo poslanca in glavnega urednika »Slovaka« dr. Kociča. Istočasno je predsednik slovaške države tudi pozval člane strankinega vodstva, da store vse, da bo enotnost slovaškega naroda prihajala še bolj do izraza.

Iz Hrvatske

Koncert italijanskega umetnika v Zagrebu. Pod okriljem Italijanskega kulturnega zavoda v Zagrebu je te dni koncertiral v Zagrebu italijanski violončelist Attilio Ranzato, katerega je spremljal za glasovirjem Renzo Bossi. Na sporedu so bile skladbe Bacha, Vitalija Ranzata, Boccherinija, Bossija in de Falle. Udeležba na koncertu je bila mnogoštevilna ter so bile poleg vseh važnejših osebnosti italijanske kolonije zastopane tudi hrvatske civilne in vojaške oblasti ter številno občinstvo.

Urejevanje hrvatske vojske. Poročali smo že, da so na Hrvatskem izdali zakonsko odredbo o ustrojstvu hrvatske vojske, katere vrhovni poveljnik je Poglavinik. Po tej naredbi je služba v tej vojski častna ter je obvezna samo za državljane hrvatske države. Uradni jezik je hrvatski, razen v ednicah posameznih narodnostnih skupin, ki so dobile od hrvatskih državnih oblasti posebne avtonomne pravice.

Zaprisega Hitlerjeve mladine na Hrvatskem. V nedeljo so tudi na Hrvatskem, kakor v vseh ostalih krajih v Nemčiji, zaprisegli nove člane Hitlerjeve mladine. Pri zaprisegli je bil poleg voditeljev posameznih organizacij nemške narodnostne skupine na Hrvatskem navzoč tudi hrvatski prosvetni minister prof. Ratković.

Wagnerjev večer v Zagrebu. V Hrvatskem državnem gledališču je bil prejšnji teden Wagnerjev večer, na katerem so člani zagrebški filharmonije pod vodstvom Lovra Matačiča izvajali samo Wagnerjeve skladbe. Koncert je bil pod pokroviteljstvom vojskovođe Kvaternika, njegov čisti dobiček je pa namenjen hrvatskim prostovoljcem na vzhodnem bojišču.

Preskrba Zagreba z mlekom. Zagrebška mestna občina poklanja veliko skrb zadostni preskrbi zagrebškega prebivalstva z mlekom. V to svrhu gradi veliko osrednjo mlekarino, ki bo stala 20 milijonov kun.

Nova žel. kurilnica v Varaždinu. Prometno ministristvo v Zagrebu je odobrilo načrte za graditve velike železniške kurilnice v Varaždinu. Potrebni krediti so odobreni.

Novi tedniki na Hrvatskem. V zadnjem času je pričelo v hrvatski provinci izhajati več novih tednikov. Tako izhaja v Samoboru zopet »Samoborski list«, v Travniku pa »Hrvatski ognjišče«.

Hrvatska vlada je odobrila sadilcem tobaka v Hercegovini 600 vagonov koruze za prehrano ljudstva v tamošnjih krajih.

Nemški dom v Osijeku. Nemška narodnostna skupina na Hrvatskem je pričela v Osijeku graditi nemški Narodni dom.

KULTURNI OBZORNIK

Dom in svet

Izšla je prva dvojna številka letošnjega Doma in sveta na predpisanih 80 straneh ter z umetniško prilogo. S tem stopa ta naša revija s tako lepo, več kot polstoletno tradicijo v 54. leto »z najboljšo voljo, tudi v bodoče gojiti slovensko kulturno književno ustvarjanje, tako leposlovno kakor znanstveno, ter kritično vrednotiti književni in umetnostni trg pri nas in v svetu, v kolikor nam je dostopen,« kakor pravi vabilo na naročbo. To vabilo letos ne navaja Dom in svetovih sotrudnikov, ki so obljubili svoje prispevke za tekoče leto, kakor je bila navada, temveč govori v splošnem o načelih revije ter njenih nalogah ter končava: »Ne zdi se nam umestno ob tej priliki preveč obljubljeni, kajti vsako človeško dejanje je položeno v čas, ki pa ima svoje zakone. Toda, kolikor bo v naši moči, bomo storili, da bo revija polnovredna dosedanji tradiciji, glasnica slovenskega iskanja Lepote in Resnice, slovenskega človeka, zasidranega v lastnem domu in išočega oplajanja v širokem svetu, zavedajočega se dolžnosti do neprekinjenega kulturnega vztrajanja. Zato upamo na posebno pomoč naših naročnikov, ki znajo ceniti dom in v njem lepo, mirno slovensko domačnost. S temi nalogami in težnjami je sedaj stopil tudi novi letnik v svoje življenje.

Predstavljen je nam je v novi, morda za spoznanje skromnejši obliki, toda že na razum okusno predstavlja literarno umetnostno revijo. Vsaka številka bo namreč imela na naslovni strani drugo skico slovenskega risarja; prva ima lepo skico »Goslarka« Bare Remčeve, ki simbolizira pesem, notranje vinjete iste slikarice pa predstavljajo slovensko pokrajino, kakor jo je risarka zajela na Golem, v Pijavi gorici in v hudi v Rogatecu. Tako se vinjete lepo ujemajo z uvodno pesmijo Dušana Ludvika: Naša zemlja, ki je samo frag-

ment njegove velike, v slogu Zupančičeve Dume zapete himne naši zemlji in kateri drugi fragment je bil priobčen v letošnjem Slovenčevem koledarju. Tu je opisan dan našega človeka:

Z vihrajočimi robčki oblaki mu mahajo v pozdrav. Odmeva v rožljanju ognjišč, ščebeče s škorelci preko rosinih dobnav, prepeva s kristalnim glasom izpodrečanih žanjic, trobi v trobente vetrov, ki s smehom zdravili perie in terie na periščnih plohih, pri terilnicah in mikalnikih veže jo preko gričev udarjanje cepičev, cviljenje mlatilnic, pokanje bičev, odnašajo topot govodi pri koritih in napajalskih, razkrop v vse smeri se razhajajoče škripanje voz na križiščih.

Tako je uvodna pesem opisala življenje naše pokrajine, temelj letošnjega letnika. Takoj nato pa je novi pripovednik Stanko Kociپر zapel v prozi lepo himno naši vinorodni zemlji s opisom tragične zgodbe željara Blaža Antolčeka v noveli Zemlja se je potegnila. Stanka Kocipra poznamo doslej kot dramatika, saj je knjižno izdal že dramo Zasad, lani pa je v DSU izhajala drama Sentjurjevski provizor, ki je pred dnevi doživela odskri krst v Zagrebu. Ta novelica je njegov prvenc v prozi, toda trditi smemo, da je nam odkril pravega pripovednika, kakor smo ga že dolgo pogrešali ter nam vzbudil najlepše upanje v njegovo pravo pisateljsko zrelost.

Naše vinske gorice so dobile svojega epika, ki se bo lahko postavil ob stran modernim našim pripovednikom obrodnih krajev, nadkriljujoč jih še v notranji duhovni soglasnosti z dušo našega pravega tradicionalnega goričanca. Ta novela, ki je predhodnica pisateljevega velikega romana, namenjenega za uvodno povest Doma in sveta, pa bo raje izšla v posebni knjigi, bo padla kakor kaplja blagodejnejega dežja na našo izsušeno literarno njivo. Tudi Jože Krivice je podal v člrtici Po očetnem pogrebu lepo psihološko studijo iz svoje ožje domovine, v Kocipru in Krivcu so vin-

ske gorice in Haloze dobile epika, v katerih delih nam živita ti pokrajini v novi, drugačni podobi, kakor pa smo jih bili vajeni doslej pri pisateljih skrajno materialističnih pogledov; in verujemo, da bo njuna podoba pravicejša slovenskemu človeku in resnici. Viktor Zorman je v Starem Trpotecu pokazal grčavega kmeta, ki je na stara leta po smrti sina postal preživčkar na lastni zemlji ob tujih ludeh, pa vso svojo skrb posveti vnuku, ki ga mati, njegova snaha, zane-marja v gledanju na novo ženitev. Močan je posebno konec, kjer pride do veljave vsa bol in ljubezen starega Trpotovca, Joža Likovič je v Svitanicah nad Zalostno goro podal v svojem preizkušeno zgoščenem svojskem slogu legendo o Mariji, ki je s tremi solzami utešila troje žalosti.

To je proza te številke, ki je umetniško polnokrvna (Zemlja se je potegnila. Po očetovemu pogrebu, Svitanice) ter vsebinsko zanimiva. Pesem pa je to pot predstavljena s omenjeno uvodno pesmijo Dušana Ludvika, s čustveno močno ljubavno pesmijo Fr. Balantiča Predanost ter s impresivjo v cerkvi, V varstvu, Pepej Marinčeve. Obenem pa debutira kot pesnik prvič pred slovensko javnostjo Mitja Sarabon s ciklom ljubavnih pesmi Tiha brazda, ki kaže njegov smisel za pesniško lepo prispodobo ter močno čuvstvo. Lepo tekoč pesniški prevod Prudhommove pesmi Prošnja je tu pripisal Rudolf Račič.

Pesniški prevod formalno zamotanega španskega misterija, svetovno znanega Calderonovega »auta sacramentale Veliki oder sveta« pa je zabel v celoti priobčevati Janko Moder. Prevod je narejen po španskem izvirmiku ter se v vsem drži španske mere in španskih pesniških oblik, tako senterjev, madrigalov, rondelov, oktav ter asonance, kakor v originalu; poleg zanimive vsebine, znane iniačie mrtvaških plesov, oz. sprevedov, predstavlja formalno zanimiv in gotovo posrečen prevod te svetovno pomembne umetnine.

Znanstvo pa predstavlja v tej številki razprava dr. Staneta Mikuča o slogovnem razvoju enega največjih slovenskih baročnih slikarjev, Fr. Plečnika, ustvarjalca šentpeterskih fresk. Zato tudi umetniška priloga prinaša reprodukcijo oboka

enega največjih slovenskih stenskih del. Spis predstavlja pogled v razvoj slovenske preteklosti ter njenih vplivov ter pomeni lep prispevek k umetnostni zgodovini.

V oddelku književnih in umetnostnih oeen pa so ocenjene razne knjige, tako S. Leben: Problem Beatrice (B. Stopar), Erjavce Hudo brezno (L. R.), Pravilice Božene Nemoove (L. R.), Aleša Ušeničnika Zbrani spisi (J. Rakovec) ter lep prikaz sodobne italijanske filozofije, kakor ga je ob knjigi Conetto e programma della filosofia d'oggi, napisal Aleš Ušeničnik. V umetnostnem delu pa se St. Mikuč spominja sedemdesetletnice arhitekta Plečnika ter slikarja M. Jame. V umetniški prilogi sta reproducirana Španielov kip Plečnika ter Jamov avtoportret.

V Zapiskih pa je T. D. napisal nekrolog Avg. Zigonu, spominjajoč se njegovega sodelovanja pri reviji; Sa. S. pa Merežkovskemu, ki je umrl pred meseci daleč od domovine.

Dom in svet bo izšel v desetih številkah letno (ali petih dvojnih) v obsegu letnih 40 strani, z umetniškimi prilogami po potrebi. Stane letno 40 lir, za dijake, ki plačajo vso vsoto naenkrat, pa 35 lir. Uprava Doma in sveta, Ljubljana, Ljudska knjigarna.

Iz hrvatskega gospodarstva. Zagrebška industrija apna izkazuje za lansko leto pri glavnici 0.5 milij. kun izgube 16.949 kun. — V trgovinski register je bila vpisana Vutačak, premogovna in rudarska d. d. z glavnico 600.000 kun. — Gospodarska štedilnica Split, ki je bila doslej zadruga z om. zavezo, se izpremenil v Gospodarsko hranilnico d. d. v Zagrebu z glavnico 2.6 milijona kun. Vsak zadrugiški dobi za svoj delež po 50 kun 1 delnico po 500 kun. Ta ureditev velja za podružnico hranilnice, dočim je vprašanje centrala v Splitu še vedno odprto. — Zagrebška lesna industrija Zvečev novo izkazuje pri glavnici 3 milij. kun v poslednem letu 1940—1941 izgubo v znaniku 958 kun, dočim je znašala izguba 1939—1940 1.326.627 kun.